

คู่มือ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต (CORRUPTION RISK ASSESSMENT)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเป็นกระบวนการในการระบุระดับความรุนแรง และการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยเสี่ยง โดยประเมินจากโอกาสที่จะเกิดขึ้น และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เพื่อหามาตรการหรือแนวทางในการป้องกันหรือลดโอกาสการทุจริตที่จะเกิดขึ้น โดยความเสี่ยงเป็นเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และส่งผลกระทบทางลบ จึงจำเป็นต้องคาดการณ์ล่วงหน้าเสมอเพื่อป้องกันการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ การแก้ปัญหการทุจริตที่ยั่งยืนจึงเป็นหน้าที่รับผิดชอบของหัวหน้าส่วนราชการ และเป็นเจตจำนงค์ของทุกหน่วยงานที่จะร่วมกันต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ ซึ่งการนำเครื่องมือการประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ในองค์กรจะช่วยเป็นหลักประกันในระดับหนึ่งได้ว่าการดำเนินงานขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการประเมินความเสี่ยงการทุจริตนี้ จะเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และผู้สนใจ ในการสร้างความเข้าใจในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ส่งเสริมการบริหารงานตามกรอบธรรมาภิบาลและสนับสนุนการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ให้เป็นไปตามเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ธันวาคม ๒๕๖๗

สารบัญ

หน้า

คำนำ

๑. ที่มาและความสำคัญ	๑
๒. วัตถุประสงค์ของคู่มือ	๑
๓. คำจำกัดความ	๑
๔. แนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๓
๔.๑ ประเภทของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	๓
๔.๒ กลุ่มเป้าหมาย	๔
๔.๓ วิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๕
๕. การรายงานผล	๘
๕.๑ กำหนดการรายงานผล	๘
๕.๒ แบบรายงานผล	๘
ภาคผนวก	
ตัวอย่างรูปแบบความเสี่ยงการทุจริต	๑๖

๑. ที่มาและความสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ได้ขับเคลื่อนให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตของการดำเนินงานที่อาจจะก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ มีเป้าหมายหลักให้ภาครัฐมีความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผ่านการพัฒนาคน และการพัฒนาระบบเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยให้ความสำคัญกับการปรับและหล่อหลอมพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่ม ในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหา และพลวัตการทุจริตของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต โดยในส่วนของการพัฒนา “ระบบ” จะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้เครื่องมือและมาตรการเพื่อสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และปิดโอกาสในการกระทำการทุจริต ทำให้การทุจริตคอร์รัปชันทำได้ยากและมีโอกาสสูงที่จะถูกตรวจพบและลงโทษ พร้อมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อภาครัฐ

นอกจากนี้ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ยังคงให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยงการทุจริต โดยแบบวัดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (แบบวัด OIT) ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต ในข้อคำถามการประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันการทุจริต ข้อ O๒๓ ซึ่งกำหนดให้แสดงผลการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน อย่างน้อยต้องประกอบด้วย ๔ ประเด็น คือ (๑) การอนุมัติอนุญาตตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ (๒) การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ (๓) การจัดซื้อจัดจ้าง (๔) การบริหารงานบุคคล

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สป.กษ.) ได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อเป็นเครื่องมือลดคดีการทุจริตในภาครัฐ จึงได้จัดทำคู่มือการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Assessment) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้หน่วยงานในสังกัด สป.กษ. ใช้ในการวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงการทุจริต รวมถึงกำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงการทุจริตที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตของหน่วยงาน รวมทั้งลด และปิดโอกาสการทุจริตต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของคู่มือ

- ๒.๑) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริตให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๒) เพื่อให้การประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีมาตรการและการดำเนินงานในการป้องกัน ลด และปิดโอกาสการเกิดการทุจริต

๓. คำจำกัดความ

๓.๑ ความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk) หมายถึง เหตุการณ์ที่มีความไม่แน่นอนและมีความเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบและการรับสินบน หรืออาจก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงานในอนาคต

๓.๒ สินบน (Bribery) หมายถึง การเสนอ การสัญญา การให้ การรับ การเรียกร้องผลประโยชน์ที่ไม่สมควร ไม่ว่าจะเป็นมูลค่าเท่าใด (ผลประโยชน์นั้นเป็นได้ทั้งในรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน) ทั้งทางตรงและทางอ้อม และไม่ว่า

จะเป็นสถานที่ใด ๆ ก็ตาม โดยเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการโน้มน้าวหรือตอบแทนให้บุคคล กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามหน้าที่ของบุคคลนั้น

ดังนั้น การให้หรือรับของขวัญ รวมถึงผลประโยชน์อื่นใด เช่น การจัดเลี้ยง การอุปการะ ค่าเดินทาง และที่พัก อาจถูกพิจารณาว่าเป็นสินบนได้

๓.๓ รูปแบบของสินบน หมายถึง ผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จำแนกได้ ๕ ประเภท ดังนี้

๓.๓.๑ สินบน (Bribery) : ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เสนอว่าจะให้ สัญญาว่าจะให้ มอบให้การ ยอมรับ การให้ หรือการร้องขอสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในลักษณะจงใจให้กระทำการ หรือไม่กระทำการที่ขัดต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ

๓.๓.๒ ค่าอำนวยความสะดวก : ค่าใช้จ่ายจำนวนเล็กน้อยที่จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการให้เพียงเพื่อให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะดำเนินการตามขั้นตอน กระบวนการ หรือเป็นการกระตุ้น ให้ดำเนินการอย่างรวดเร็วขึ้น โดยกระบวนการนั้นไม่ต้องใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นการกระทำอันชอบ ด้วยหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น

๓.๓.๓ ค่ารับรองและของขวัญ : ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของผู้รับบริการรัฐ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี หรือเป็นการแสดงออกซึ่งสินน้ำใจ วัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งอาจรวมถึง ค่าที่พัก ค่าโดยสาร การศึกษาดูงาน ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม บัตรกำนัล ฯลฯ

๓.๓.๔ สินน้ำใจ : ความเอื้อเฟื้อเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการมีน้ำใจ ความมีมิตรไมตรี การดูแลกันและกัน เป็นต้น โดยอาจหวังการเอาประโยชน์จากการใช้อำนาจรัฐของผู้รับในอนาคต

๓.๓.๕ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ : ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าสิ่งของใด ๆ ที่มีค่าทางการเงิน รวมถึงสิ่งใช้แทนเงินสด และสิ่งที่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือบริการได้

๓.๔ การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง การกำหนดมาตรการในการป้องกันการทุจริต ให้สามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงการทุจริตได้ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการค้นหาหรือระบุจุดอ่อน (Weakness) ของระบบต่างๆ ภายในองค์กรที่อาจเป็นช่องให้เกิดการทุจริต และเป็นการมุ่งหาความเป็นไปได้ (Potential) ที่จะเกิดการกระทำการทุจริตในอนาคต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล จึงเป็นเรื่องที่ทุกองค์กรจำเป็นต้องทำ เพราะหากองค์กรได้ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตจะเป็นหลักประกันความเชื่อมั่นให้องค์กรในระดับหนึ่ง ว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีโอกาสเกิดการทุจริต หรือหากมีโอกาสที่จะเกิดการทุจริต องค์กรก็จะสามารถ บริหารจัดการ และหามาตรการมาป้องกันได้ หรือหากเกิดความเสียหายก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กร ที่ไม่ได้ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๓.๕ ประเมินความเสี่ยงการทุจริต เป็นขั้นตอนในการค้นหาว่ามีรูปแบบ หรือเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดความเสี่ยงการทุจริตในอนาคต

๓.๖ โอกาส (Likelihood) หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

๓.๗ ผลกระทบ (Impact) หมายถึง ผลกระทบจากเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงิน

๓.๘ ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score) หมายถึง คะแนนรวมที่แสดงให้เห็นถึง ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต ที่เป็นผลจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริต จาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact)

๓.๙ ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) คือ สถานการณ์ที่บุคคล ผู้ดำรงตำแหน่งอันเป็นที่ไว้วางใจ (เช่น หน่วยงาน นักการเมือง ผู้บริหาร หรือ ผู้อำนวยการของบริษัทเอกชน หรือ หน่วยงานรัฐ) เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ทางวิชาชีพ (professional interests) อันส่งผลให้เกิดปัญหาที่เขาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นกลาง/ไม่ลำเอียงผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้น อาจส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจที่มีต่อบุคคลผู้นั้น ว่าเขาจะสามารถปฏิบัติงานตามตำแหน่งให้อยู่ในครรลองของคุณธรรม

จริยธรรมได้มากน้อยเพียงใด โดยประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มี ๓ ประเภท ได้แก่

๑. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง (actual) คือ มีความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและสาธารณะเกิดขึ้น

๒. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เห็น (perceived & apparent) เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนที่คนเห็นว่ามีแต่จริงๆ อาจไม่มีก็ได้ถ้าจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนประเภทนี้อย่างขาดประสิทธิภาพ ก็อาจนำมาซึ่งผลเสียไม่น้อยกว่าการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง ข้อนี้แสดงว่าเจ้าหน้าที่ไม่เพียงแต่จะต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรมเท่านั้นแต่ต้องทำให้คนอื่นๆ รับรู้ และเห็นด้วยว่าไม่ได้รับประโยชน์เช่นนั้นจริง

๓. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้ (potential) ผลประโยชน์ส่วนตนที่มีในปัจจุบันอาจจะทับซ้อนกับผลประโยชน์สาธารณะได้ในอนาคต

๔. แนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๔.๑ ประเภทของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) กำหนดให้หน่วยงานทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต จำนวน ๑ กระบวนงาน/โครงการ จากประเภทความเสี่ยงการทุจริต ๓ ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ ๑ การอนุมัติ อนุญาต ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจ และตำแหน่งหน้าที่ และด้านที่ ๓ การใช้จ่ายงบประมาณ โดยในส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดให้ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตด้านที่ ๓ การใช้จ่ายงบประมาณในโครงการจัดซื้อจัดจ้างที่มีวงเงินสูงสุด ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ในแบบวัดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data Integrity and Transparency Assessment : OIT) ในข้อ O๒๓ ให้หน่วยงานประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิด **การให้หรือรับสินบน** จากการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน โดยอย่างน้อยประกอบด้วย ๔ ประเด็น ดังนี้

(๑) การอนุมัติอนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

(๒) การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ

(๓) การจัดซื้อจัดจ้าง

(๔) การบริหารงานบุคคล

จากแนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ท. และเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ของสำนักงาน ป.ป.ช. ดังกล่าว ทำให้การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดประเภทการประเมินความเสี่ยงการทุจริตออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

ด้าน	นิยาม
ด้านที่ ๑ การอนุมัติ อนุญาต	การให้บริการด้านการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘
ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจตามกฎหมาย/ การให้บริการตามภารกิจ	- การใช้อำนาจ (Authority) คือ อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งหรือจากการปฏิบัติหน้าที่ โดยกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับที่มีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในทางมิชอบ - การให้บริการตามภารกิจ เป็นการดำเนินการตามภารกิจของหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด

ด้าน	นิยาม
ด้านที่ ๓ การจัดซื้อจัดจ้าง	- โครงการจัดซื้อจัดจ้างที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปีที่ทำการประเมินของทุกประเภทงบประมาณ ได้แก่ งบดำเนินงาน งบลงทุน งบรายจ่ายอื่น งบเงินอุดหนุนหรือเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น งบกลาง เงินนอกงบประมาณ กรณีที่เป็นโครงการผูกพันหลายปี หน่วยงานต้องคัดเลือกขั้นตอนที่มีประเด็นความเสี่ยงการทุจริตตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง สูง สูงมาก มากำหนดมาตรการและดำเนินการได้ภายในปีงบประมาณนั้นๆ
ด้านที่ ๔ การบริหารงานบุคคล	กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงาน เช่น การจัดทำแผนทรัพยากรบุคคล การสรรหา การคัดเลือก การประเมินผลการปฏิบัติงาน การโอนย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การพัฒนาทรัพยากรบุคคล เป็นต้น

๔.๒ กลุ่มเป้าหมาย

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ให้ครอบคลุมตามแนวทางของสำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. ในการใช้จ่ายงบประมาณ/โครงการข้างต้น จึงได้กำหนดด้านที่หน่วยงานต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ที่มุ่งเน้นกระบวนการ/โครงการที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบน โดยพิจารณาจากภารกิจอำนาจหน้าที่ของสำนัก/กอง และคัดเลือกโครงการจัดซื้อจัดจ้างที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ สูงสุด ดังนี้

กระบวนการหรือโครงการที่นำมาประเมินความเสี่ยงการทุจริต			
ที่	หน่วยงาน	ด้านที่	กระบวนการ/โครงการ
๑	สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาาระบบเกษตรพันธสัญญา	๑	การอนุมัติอนุญาต ตาม พ.ร.บ. การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘
๒	สำนักบริหารกองทุนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและรับเรื่องร้องเรียน	๒	การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ
๓	กองบริหารงานกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร		
๔	ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	๓	โครงการจัดหาครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์เพื่อทดแทนของเดิม (๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท) (สำนักงาน ป.ป.ท. ขอให้คัดเลือกโครงการที่มีการจัดซื้อจัดจ้างที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘)
๕	กองการเจ้าหน้าที่	๔	การบริหารงานบุคคล
๖	สถาบันเกษตรกรวิชาการ		
๗	กองคลัง	เลือกตามความเหมาะสม	คัดเลือก ๑ กระบวนการ/โครงการ
๘	สำนักตรวจสอบภายใน		
๙	กองกลาง		
๑๐	กองเกษตรสารนิเทศ		

กระบวนการหรือโครงการที่นำมาประเมินความเสี่ยงการทุจริต			
ที่	หน่วยงาน	ด้านที่	กระบวนการ/โครงการ
๑๑	กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน	เลือกตามความเหมาะสม	คัดเลือก ๑ กระบวนการ/โครงการ
๑๒	สำนักกฎหมาย		
๑๓	สำนักการเกษตรต่างประเทศ		
๑๔	สำนักตรวจราชการ		
๑๕	สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ		
๑๖	สำนักพัฒนาระบบบริหาร		
๑๗	กองประสานงานโครงการพระราชดำริ		
๑๘	ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต		

๔.๓ วิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการ

สำนัก/กองจะต้องค้นหากระบวนการหรือโครงการซึ่งเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานที่มีความเสี่ยงการทุจริต โดยอาจค้นหาจากความเสี่ยงที่เคยเกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูง มีประวัติอยู่แล้ว และไม่เคยเกิด หรือไม่มีประวัติมาก่อน แต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิด ในขั้นตอนนี้เป็นการตั้งสมมติฐานหรือเป็นการพยากรณ์ล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพิ่มเติม มองความเสี่ยงการทุจริตด้วยข้อมูลที่เลวร้ายที่สุดโดยไม่คำนึงว่าสำนัก/กองมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้วหรือไม่

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

หลังจากที่สำนัก/กองตกลงร่วมกันว่าจะนำกระบวนการหรือโครงการใดมาจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ให้นำกระบวนการหรือโครงการนั้นมาระบุรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานและทำการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอน โดยการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตขอให้เน้นประเด็นความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้/รับสินบนจากการดำเนินงาน ให้อธิบายรายละเอียดเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริตว่ามีรูปแบบพฤติการณ์การทุจริตในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินให้ละเอียดและชัดเจนมากที่สุดว่า บุคคลใด กระทำการสิ่งใด มีพฤติการณ์อย่างไร มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร โดยเฉพาะรายละเอียดในส่วนที่เจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีพฤติกรรมทุจริตอย่างไร เพื่อจะนำไปสู่การกำหนดมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่สามารถลดโอกาสหรือลดความเสี่ยงได้อย่างตรงจุด ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบกระบวนการหรือโครงการและผู้แทนของสำนัก/กองอาจมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยก็ได้ เนื่องจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริตส่วนใหญ่ไม่ยอมรับหรือบิดเบือนในความบกพร่องของตนเอง

การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นหลักการสำคัญต้องระบุเฉพาะประเด็นที่เป็นความเสี่ยงการทุจริตอย่างแท้จริง ต้องไม่นำปัญหาหรือข้อจำกัดจากการบริหารงานในปัจจุบันมาเป็นความเสี่ยงการทุจริต เช่น บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดพาหนะ การขาดงบประมาณ ระบบเทคโนโลยีไม่มีหรือไม่พอ บุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจ ไม่มีจิตสำนึก การมีระเบียบกฎหมายจำนวนมาก เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

สำนัก/กองต้องกำหนดเกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของ กระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินตามความเหมาะสมของกระบวนการหรือโครงการที่นำมาทำการประเมิน ความเสี่ยงการทุจริต โดยพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือ

ด้านโอกาส (Likelihood) พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง ในช่วงเวลาหนึ่งในรูปของความถี่ หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ

ด้านผลกระทบ (Impact) เป็นการวัดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้น จากความเสี่ยงนั้น ๆ โดยสามารถแบ่งเป็นผลกระทบทางการเงินและผลกระทบที่ไม่ใช่การเงิน

โดยตัวอย่างในการกำหนดเกณฑ์โอกาสที่จะเกิดการทุจริต (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ดังนี้

ตัวอย่าง เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood) (จำนวนครั้ง)

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)	
๕	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๕ ครั้งต่อปี
๔	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๔ ครั้งต่อปี
๓	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๓ ครั้งต่อปี
๒	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒ ครั้งต่อปี
๑	โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๑ ครั้งต่อปี

ตัวอย่าง เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood) (ร้อยละ)

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)	
๕	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูงมาก (ร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป)
๔	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง (ร้อยละ ๑๐)
๓	เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นบางครั้ง (ร้อยละ ๕)
๒	เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นน้อยมาก (น้อยกว่าร้อยละ ๓)
๑	เหตุการณ์ไม่น่ามีโอกาสเกิดขึ้น (ไม่เกิดขึ้นเลย)

ตัวอย่าง เกณฑ์ผลกระทบ (Impact) (ด้านการเงิน)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)	
๕	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๔	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๓	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๒	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๑	ความเสียหาย..... บาท หรือน้อยกว่า

ตัวอย่าง เกณฑ์ผลกระทบ (Impact) (ด้านอื่นๆ)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)	
๕	- เกิดความเสียหายต่อรัฐเจ้าหน้าที่ที่ถูกโกงโทษซึ่งมีความผิดเข้าสู่กระบวนการทางยุติธรรม - เกิดการฟ้องร้องต่อศาล หรือหน่วยงานกำกับดูแล องค์การตรวจสอบทำการตรวจสอบความเสียหายที่เกิดขึ้น
๔	- ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ลงข่าวอย่างต่อเนื่อง และสังคมให้ความสนใจ มีการร้องเรียนต่อสื่อมวลชนและมีการออกข่าว
๓	- หน่วยตรวจสอบภายใน/ภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง - มีการส่งหนังสือร้องเรียนและตั้งคำถามต่อการทำงานโดยไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจน
๒	- มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส
๑	- ปรากฏข่าวลือที่อาจพาดพิงคนภายในหน่วยงาน/เริ่มมีความกังวลและสอบถามข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

เมื่อสำนัก/กองได้กำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการงานหรือโครงการแล้ว (จากขั้นตอนที่ ๒) หน่วยงานต้องนำมาให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยการให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ที่ได้กำหนดระดับไว้ในขั้นตอนที่ ๓ ซึ่งผลการให้คะแนนจะได้ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score) ตามตารางที่ ๑ ว่าอยู่ในระดับ สูงมาก สูง ปานกลาง หรือต่ำ

ตารางที่ ๑ ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

Risk Score					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง (๕ x ๑ = ๕)	สูง (๕ x ๒ = ๑๐)	สูงมาก (๕ x ๓ = ๑๕)	สูงมาก (๕ x ๔ = ๒๐)	สูงมาก (๕ x ๕ = ๒๕)
๔	ต่ำ (๔ x ๑ = ๔)	ปานกลาง (๔ x ๒ = ๘)	สูง (๔ x ๓ = ๑๒)	สูงมาก (๔ x ๔ = ๑๖)	สูงมาก (๔ x ๕ = ๒๐)
๓	ต่ำ (๓ x ๑ = ๓)	ปานกลาง (๓ x ๒ = ๖)	ปานกลาง (๓ x ๓ = ๙)	สูง (๓ x ๔ = ๑๒)	สูงมาก (๓ x ๕ = ๑๕)
๒	ต่ำ (๒ x ๑ = ๒)	ต่ำ (๒ x ๒ = ๔)	ปานกลาง (๒ x ๓ = ๖)	ปานกลาง (๒ x ๔ = ๘)	สูง (๒ x ๕ = ๑๐)
๑	ต่ำ (๑ x ๑ = ๑)	ต่ำ (๑ x ๒ = ๒)	ต่ำ (๑ x ๓ = ๓)	ต่ำ (๑ x ๔ = ๔)	ปานกลาง (๑ x ๕ = ๕)

ความหมายของระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

• สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ (น้อยกว่า 5 คะแนน)
• สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง (5 - 9 คะแนน)
• สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง (10 - 14 คะแนน)
• สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก (15 คะแนนขึ้นไป)

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

เมื่อสำนัก/กองได้ให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตและรู้ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score) ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการหรือโครงการแล้วว่าอยู่ในระดับ สูงมาก สูง ปานกลาง หรือต่ำ หลังจากนั้นจะต้องนำมา **กำหนดมาตรการในการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตในทุกระดับความรุนแรง** ของความเสี่ยงการทุจริต โดยมาตรการดังกล่าวจะเป็นวิธีการหรือแนวทางที่กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมหรือลดโอกาส ความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งความเสี่ยงการทุจริตที่อยู่ในระดับสีแดง (สูงมาก) (Red Zone) จะต้องนำมาทำแผนบริหารจัดการ ความเสี่ยงการทุจริตเป็นลำดับแรก ส่วนความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสีส้ม (สูง) สีเหลือง (ปานกลาง) และ สีเขียว (ต่ำ) จะถูกเลือกในลำดับต่อมา โดยมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตอาจมีหลากหลายวิธีการ สำนัก/กองควรคัดเลือก วิธีที่ดีที่สุด ประเมินความคุ้มค่าและเหมาะสมกับระดับความเสี่ยงการทุจริตที่ได้จากการประเมินมาประกอบด้วย

การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตให้นำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต ที่มีอยู่ในปัจจุบันของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินมาทำการประเมินว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใด ดี พอใช้ หรืออ่อน ตามตารางที่ ๒ เพื่อพิจารณาจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตเพิ่มเติม โดยมาตรการ ควบคุมความเสี่ยงการทุจริตควรสอดคล้องกับประเด็นความเสี่ยงที่ได้มีการประเมินไว้

ตารางที่ ๒ ระดับการประเมินประสิทธิภาพมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ระดับ	คำอธิบาย
	การประเมินประสิทธิภาพมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่หน่วยงานมีในปัจจุบัน
ดี	การควบคุมมีความเข้มแข็งและดำเนินไปได้อย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นใจได้ในระดับที่ สมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
พอใช้	การควบคุมยังขาดประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าจะไม่ทำให้เกิดผลเสียหายจากความเสียหายน้อยสำคัญ แต่ก็ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
อ่อน	การควบคุมไม่ได้มาตรฐานที่ยอมรับได้ เนื่องจากมีความหละหลวมและไม่มีประสิทธิผล การควบคุมไม่ทำให้มั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้

๕. การรายงานผล

๕.๑ กำหนดการรายงาน

๑) รายงานการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (รายงานรอบที่ ๑) แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต จัดส่งรายงานภายในวันศุกร์ที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๘

๒) รายงานการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (รายงานรอบที่ ๒) รายงานผลหรือความก้าวหน้า การดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต จัดส่งรายงานภายในวันศุกร์ที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๘

จัดส่งรายงานการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (รายงานรอบที่ ๑ และรายงานรอบที่ ๒) มายัง ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ในรูปแบบหนังสือราชการและรูปแบบไฟล์ ทางอีเมล : anticor.moac@outlook.com

๕.๒ แบบรายงาน

๑) แบบรายงานรอบที่ ๑ เป็นการจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต โดยหน่วยงานดำเนินการ ประเมินความเสี่ยงการทุจริตตามขั้นตอนและแบบฟอร์ม ดังนี้

- (๑) ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการ
- (๒) ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
- (๓) ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
- (๔) ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต
- (๕) ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

๒) แบบรายงานรอบที่ ๒ เป็นการรายงานผลหรือความก้าวหน้าในการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการ ความเสี่ยงการทุจริต

แบบฟอร์มการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘
แบบรายงานรอบที่ ๑ รายงานแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต (ขั้นตอนที่ ๑ - ๕)

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการ

ชื่อ กระบวนการ / โครงการ.....

ชื่อหน่วยงาน.....

ประเภทความเสี่ยงด้านที่

ด้านที่ ๑ การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก
ในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘
ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจตามกฎหมายหรือการให้บริการตามภารกิจ
ด้านที่ ๓ การจัดซื้อจัดจ้าง
ด้านที่ ๔ การบริหารงานบุคคล

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน (๑)	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต / เหตุการณ์ความเสี่ยง (๒)
๑		๑. ๒.
๒		๓.
๓	ระบุขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดที่ทำการประเมิน	ระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตโดยเน้นประเด็นที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการ ดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนโดยละเอียด
๔		- ไม่นำปัญหาหรือข้อจำกัดจากการดำเนินงาน มาระบุเป็นประเด็นความเสี่ยง เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ บุคลากรไม่เพียงพอ
๕		- ต้องมีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต อย่างน้อย ๓ ประเด็น และต้องมีประเด็นความเสี่ยง “การให้หรือรับสินบน” - หากขั้นตอนใดไม่มีความเสี่ยงการทุจริต ขอให้ระบุ “ไม่มีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต”

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๑๐

เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood) (๓)																	
๕		กำหนดโอกาสที่จะเกิดการทุจริตเป็นตัวเลข โดยพิจารณาจากความถี่ หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ตัวอย่างเช่น จำนวนครั้ง ร้อยละ <table><tr><td>๕</td><td>โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๕ ครั้ง ต่อปี</td><td>เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูงมาก (ร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป)</td></tr><tr><td>๔</td><td>โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๔ ครั้ง ต่อปี</td><td>เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง (ร้อยละ ๑๐)</td></tr><tr><td>๓</td><td>โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๓ ครั้ง ต่อปี</td><td>เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นบางครั้ง (ร้อยละ ๕)</td></tr><tr><td>๒</td><td>โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒ ครั้ง ต่อปี</td><td>เหตุการณ์ที่อาจเกิดน้อยมาก (น้อยกว่าร้อยละ ๓)</td></tr><tr><td>๑</td><td>โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๑ ครั้ง ต่อปี</td><td>เหตุการณ์ไม่น่ามีโอกาสเกิดขึ้น (ไม่เกิดขึ้นเลย)</td></tr></table> หมายเหตุ : สำนัก/กอง/ศูนย์/สถาบัน สามารถกำหนดจำนวนครั้ง หรือร้อยละ ของโอกาสเกิดการทุจริตได้ตามความเหมาะสม	๕	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๕ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูงมาก (ร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป)	๔	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๔ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง (ร้อยละ ๑๐)	๓	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๓ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นบางครั้ง (ร้อยละ ๕)	๒	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ที่อาจเกิดน้อยมาก (น้อยกว่าร้อยละ ๓)	๑	โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๑ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ไม่น่ามีโอกาสเกิดขึ้น (ไม่เกิดขึ้นเลย)
๕	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๕ ครั้ง ต่อปี		เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูงมาก (ร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป)														
๔	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๔ ครั้ง ต่อปี		เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง (ร้อยละ ๑๐)														
๓	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๓ ครั้ง ต่อปี		เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นบางครั้ง (ร้อยละ ๕)														
๒	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒ ครั้ง ต่อปี		เหตุการณ์ที่อาจเกิดน้อยมาก (น้อยกว่าร้อยละ ๓)														
๑	โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๑ ครั้ง ต่อปี	เหตุการณ์ไม่น่ามีโอกาสเกิดขึ้น (ไม่เกิดขึ้นเลย)															
๔																	
๓																	
๒																	
๑																	

เกณฑ์ผลกระทบ (Impact)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) (๔)																				
๕		กำหนดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงการทุจริตนั้น โดยแบ่งเป็นผลกระทบทางการเงิน และผลกระทบที่ไม่ใช่การเงิน (ภาพลักษณ์) ตัวอย่างเช่น <table><tr><th colspan="2">ด้านการเงิน</th><th>ด้านภาพลักษณ์</th></tr><tr><td>๕</td><td>ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท</td><td>เกิดความเสียหายต่อรัฐ เจ้าหน้าที่ถูกลงโทษข้อมูลความผิดเข้าสู่กระบวนการทางยุติธรรม</td></tr><tr><td>๔</td><td>ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท</td><td>ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส</td></tr><tr><td>๓</td><td>ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท</td><td>หน่วยงานตรวจสอบภายใน/ภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง</td></tr><tr><td>๒</td><td>ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท</td><td>มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส</td></tr><tr><td>๑</td><td>ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท หรือน้อยกว่า</td><td>ปรากฏข่าวลือที่พาดพิงคนภายในหน่วยงาน</td></tr></table> หมายเหตุ : สำนัก/กอง/ศูนย์/สถาบัน สามารถกำหนดผลกระทบด้านการเงิน หรือด้านภาพลักษณ์ ของระดับความรุนแรงของผลกระทบได้ตามความเหมาะสม	ด้านการเงิน		ด้านภาพลักษณ์	๕	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท	เกิดความเสียหายต่อรัฐ เจ้าหน้าที่ถูกลงโทษข้อมูลความผิดเข้าสู่กระบวนการทางยุติธรรม	๔	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท	ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส	๓	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท	หน่วยงานตรวจสอบภายใน/ภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง	๒	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท	มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส	๑	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท หรือน้อยกว่า	ปรากฏข่าวลือที่พาดพิงคนภายในหน่วยงาน
ด้านการเงิน			ด้านภาพลักษณ์																	
๕	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท		เกิดความเสียหายต่อรัฐ เจ้าหน้าที่ถูกลงโทษข้อมูลความผิดเข้าสู่กระบวนการทางยุติธรรม																	
๔	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท		ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส																	
๓	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท		หน่วยงานตรวจสอบภายใน/ภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง																	
๒	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท ถึงบาท		มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส																	
๑	ความเสียหายตั้งแต่ ... บาท หรือน้อยกว่า	ปรากฏข่าวลือที่พาดพิงคนภายในหน่วยงาน																		
๔																				
๓																				
๒																				
๑																				

ตารางระดับความรุนแรงความเสี่ยงการทุจริต

Risk Score					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง (๕ x ๑ = ๕)	สูง (๕ x ๒ = ๑๐)	สูงมาก (๕ x ๓ = ๑๕)	สูงมาก (๕ x ๔ = ๒๐)	สูงมาก (๕ x ๕ = ๒๕)
๔	ต่ำ (๔ x ๑ = ๔)	ปานกลาง (๔ x ๒ = ๘)	สูง (๔ x ๓ = ๑๒)	สูงมาก (๔ x ๔ = ๑๖)	สูงมาก (๔ x ๕ = ๒๐)
๓	ต่ำ (๓ x ๑ = ๓)	ปานกลาง (๓ x ๒ = ๖)	ปานกลาง (๓ x ๓ = ๙)	สูง (๓ x ๔ = ๑๒)	สูงมาก (๓ x ๕ = ๑๕)
๒	ต่ำ (๒ x ๑ = ๒)	ต่ำ (๒ x ๒ = ๔)	ปานกลาง (๒ x ๓ = ๖)	ปานกลาง (๒ x ๔ = ๘)	สูง (๒ x ๕ = ๑๐)
๑	ต่ำ (๑ x ๑ = ๑)	ต่ำ (๑ x ๒ = ๒)	ต่ำ (๑ x ๓ = ๓)	ต่ำ (๑ x ๔ = ๔)	ปานกลาง (๑ x ๕ = ๕)

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

- สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ (น้อยกว่า ๕ คะแนน)
- สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง (๕ - ๙ คะแนน)
- สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง (๑๐ - ๑๔ คะแนน)
- สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก (๑๕ คะแนนขึ้นไป)

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน (๑)	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต / เหตุการณ์ความเสี่ยง (๒)	Likelihood โอกาสเกิดการทุจริต (๓)	Impact ผลกระทบ (๔)	Risk Score (L x I) (๓) x (๔) = (๕)	ระดับของความเสี่ยง (๖)
			ตัวอย่างเช่น → ๕	๓	๑๕	สูง
	ระบุขั้นตอนการดำเนินงาน ของกระบวนการหรือ โครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจน สิ้นสุดที่ทำการประเมิน	ระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตโดยเน้น ประเด็นที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบน จากการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน โดยละเอียด - <u>ไม่นำปัญหาหรือข้อจำกัดจากการ</u> <u>ดำเนินงาน</u> มาระบุเป็นประเด็นความเสี่ยง เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรขาด ความรู้ความเข้าใจ บุคลากรไม่เพียงพอ - ต้องมีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต อย่าง น้อย ๓ ประเด็น และต้องมีประเด็นความ เสี่ยง “การให้หรือรับสินบน” - หากขั้นตอนใดไม่มีความเสี่ยงการทุจริต ขอให้ระบุ “ไม่มีประเด็นความเสี่ยงการ ทุจริต”	พิจารณาประเด็น ความเสี่ยงการทุจริต จากช่อง (๒) ว่ามี โอกาสเกิดการทุจริต ในระดับใดตามเกณฑ์ ที่กำหนด โดยนำผล คะแนนที่ได้มาใส่ เช่น โอกาสเกิดการ กระทำทุจริตมากกว่า ๕ ครั้ง ต่อปี เท่ากับ ๕ คะแนน	พิจารณาประเด็น ความเสี่ยงการ ทุจริตจากช่อง (๒) ว่ามีผลกระทบใน ระดับใดตามเกณฑ์ ที่กำหนด โดยนำผล คะแนนที่ได้มาใส่ เช่น หน่วยงาน ตรวจสอบภายใน/ ภายนอกเข้า ตรวจสอบ ข้อเท็จจริง เท่ากับ ๓ คะแนน	นำผลคูณ (L x I) ใส่คะแนน เช่น ๕ x ๓ เท่ากับ ๑๕ คะแนน	ระบุระดับความเสี่ยง โดยดูจากตาราง ระดับความรุนแรง ความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อกระบวนการ/โครงการ							
ลำดับ ที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต / เหตุการณ์ ความเสี่ยง	ระดับของ ความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกัน ความเสี่ยงการทุจริต / วิธีการ ในการบริหารจัดการความเสี่ยง	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
	(๑)	(๒)	(๖)	(๗)	(๘)	(๙)	(๑๐)
ระบุขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดที่ทำการประเมิน	ระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตโดยเน้นประเด็นที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนโดยละเอียด - <u>ไม่นำปัญหาหรือข้อจำกัดจากการดำเนินงาน</u> มาระบุเป็นประเด็นความเสี่ยง เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ บุคลากรไม่เพียงพอ - ต้องมีประเด็นความเสี่ยงการทุจริตอย่างน้อย ๓ ประเด็น และต้องมีประเด็นความเสี่ยง “การให้หรือรับสินบน” - หากขั้นตอนใดไม่มีความเสี่ยงการทุจริต ขอให้ระบุ “ไม่มีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต”	ระบุระดับความเสี่ยงโดยดูจากตารางระดับความรุนแรงความเสี่ยงการทุจริต	กำหนดมาตรการควบคุม ป้องกัน หรือวิธีการในการบริหารความเสี่ยงการทุจริตในทุกระดับความเสี่ยงการทุจริต (ต่ำ ปานกลาง สูง สูงมาก) โดยต้องสอดคล้องกับประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่ได้มีการวิเคราะห์ไว้ในช่อง (๒)	วิธีดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับความเสี่ยงการทุจริต	ระบุระยะเวลาในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน เช่น วัน เดือน ปี หรือ รายเดือน	กำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน เช่น ชื่อผู้รับผิดชอบ/กลุ่มงาน.../ฝ่าย.../ผู้อำนวยการ.../คณะกรรมการ.....	
ตัวอย่าง	เจ้าหน้าที่รับของขวัญในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง	สูง	กำหนดกลไกในการควบคุมและตรวจสอบ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง	แต่งตั้งคณะกรรมการในการตรวจรับพัสดุ โดยมอบหมายเจ้าหน้าที่จากหลายกลุ่ม/ฝ่ายเป็นกรรมการตรวจรับพัสดุ เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างร่วมกันอย่างใกล้ชิด	เม.ย. ๖๘	กลุ่มงานจริยธรรม / คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ	

แบบรายงาน รอบที่ ๒ รายงานผลการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อกระบวนการ/โครงการ								
ลำดับ ที่	ขั้นตอนการ ดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต / เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับของ ความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือ ป้องกันความเสี่ยงการทุจริต / วิธีการในการบริหาร จัดการความเสี่ยง	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	ผลการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
	(๑)	(๒)	(๖)	(๗)	(๘)	(๙)	(๑๑)	(๑๐)
	ระบุขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดที่ทำการประเมิน	ระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตโดยเน้นประเด็นที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนโดยละเอียด - ไม่นำปัญหาหรือข้อจำกัดจากการดำเนินงานมาระบุเป็นประเด็นความเสี่ยง เช่นงบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ บุคลากรไม่เพียงพอ - ต้องมีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต อย่างน้อย ๓ ประเด็น และต้องมีประเด็นความเสี่ยง “การให้หรือรับสินบน” - หากขั้นตอนใดไม่มีความเสี่ยงการทุจริตขอให้ระบุ “ไม่มีประเด็นความเสี่ยงการทุจริต”	ระบุระดับความเสี่ยงโดยดูจากตารางระดับความรุนแรงความเสี่ยงการทุจริต	กำหนดมาตรการควบคุมป้องกัน หรือวิธีการในการบริหารความเสี่ยงการทุจริตในทุกระดับความเสี่ยงการทุจริต (ต่ำ ปานกลาง สูง สูงมาก) โดยต้องสอดคล้องกับประเด็นความเสี่ยงการทุจริตที่ได้มีการวิเคราะห์ไว้ในช่อง (๒)	วิธีดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับความเสี่ยงการทุจริต	ระบุระยะเวลาในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน เช่น วัน เดือน ปี หรือ รายเดือน	อธิบายผลการดำเนินงานโดยละเอียดตามวิธีดำเนินการและระยะเวลาที่กำหนดไว้	กำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน เช่น ชื่อผู้รับผิดชอบ/กลุ่มงาน..../ฝ่าย.../ผู้อำนวยการ.../คณะกรรมการ.....

ชื่อ - สกุล

ตำแหน่ง.....

เบอร์โทร.....

(ผู้จัดทำ/ผู้ประสานงาน)

ชื่อ - สกุล

ผู้อำนวยการ สำนัก /กอง /ศูนย์ /สถาบัน

(ผู้รับรอง)

ภาคผนวก

ตัวอย่างรูปแบบความเสี่ยงการทุจริต

๑. ตัวอย่าง รูปแบบความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต

- พนักงาน เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างเหมาของหน่วยงานเป็นตัวแทนการยื่นคำขอจดทะเบียน ในการขออนุมัติ อนุญาต โดยเรียกรับผลประโยชน์หรือเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อสิทธิพิเศษ
- การดำเนินการยื่นคำขออนุญาต ไม่มีกรอบระยะเวลาที่กำหนดที่ชัดเจนอาจก่อให้เกิดการเรียกรับสินบน เพื่อความรวดเร็วในการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต
- การใช้ดุลพินิจในการตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- การตรวจเอกสารไม่ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในคำขอ แต่มีการรับเรื่องไว้
- การเก็บเรื่องไว้ไม่แจ้งผู้ประกอบการเพื่อเรียกรับผลประโยชน์
- การพิจารณาตรวจสอบและเสนอความเห็นของการอนุมัติ อนุญาต ไม่ดำเนินการตามลำดับคำขอก่อนพิจารณา ออกใบอนุญาต มีความเสี่ยงที่เจ้าหน้าที่อาจอาศัยช่องว่างหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อาจเรียกรับสินบน ในขั้นตอนของการพิจารณา
- การพิจารณาอนุมัติ อนุญาต อาจมีคณะกรรมการบางท่านเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ขออนุญาตบางราย ที่มีคุณสมบัติ ไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์

๒. ตัวอย่าง รูปแบบความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

- การเปลี่ยนแปลงข้อกล่าวหา (ฐานความผิด) จากหนักเป็นเบา หรือจากเบาเป็นหนัก
- การบิดผันข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวนเรื่องวินัย
- การใช้ตัวกลางในการรับเงินพิเศษหรือเก็บเงินรายเดือนกับผู้ประกอบการต่างๆ
- การใช้ดุลพินิจในการอนุมัติ หรือยกเว้นระเบียบฯ ที่เอื้อประโยชน์มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- การออกระเบียบ กฎหมาย ข้อสั่งการต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน
- การแต่งตั้งคณะกรรมการ อนุกรรมการต่างๆ ให้กับพรรคพวก มีระบบเส้นสาย ระบบอุปถัมภ์
- เบิกเงินราชการตามสิทธิเป็นเท็จ เช่น ค่าล่วงเวลา ค่าเช่าบ้าน ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ ค่าที่พัก

๓. ตัวอย่าง รูปแบบความเสี่ยงการทุจริตในโครงการจัดซื้อจัดจ้าง

- มีการล็อกสเปกวัสดุที่ทำให้ไม่เกิดการแข่งขัน
- การตรวจการจ้างไม่ตรงตามรูปแบบราชการโดยมีการรับเงินหรือผลประโยชน์จากผู้รับจ้าง
- มีการให้สินบน/ของขวัญ/สินน้ำใจ/การเลี้ยงรับรอง ซึ่งจะนำไปสู่การเอื้อประโยชน์ให้กับคู่สัญญา
- มีการประสานกับบริษัทหรือผู้ที่จะเป็นคู่สัญญาตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อกำหนดกำหนดคุณลักษณะ (TOR) ซึ่งไม่มีการกำหนดขึ้นอย่างแท้จริงแต่เป็นการนำร่าง TOR ดังกล่าวมาให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนด การแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนด TOR เป็นเพียงการดำเนินการตามรูปแบบของทางราชการเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับเอกชน
- การใช้ดุลพินิจในการเลือกวิธีการจัดซื้อจัดจ้างและผู้รับจ้างโดยวิธีพิเศษ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการ รายใดรายหนึ่ง
- คณะกรรมการกำกับการจ้างที่ปรึกษา /คณะกรรมการตรวจรับงาน มีการตรวจรับในแต่ละงวดงานหลายครั้ง เกินความจริงเพื่อประโยชน์ในการเบิกค่าเบี้ยประชุม
- การจัดโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่แอบแฝง หรือที่เกินความจำเป็น ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่คุ้มค่า โปร่งใส
- มีการใช้ดุลพินิจในเบิกจ่ายค่าวิทยากรบุคคลภายนอกที่สูงโดยมีผลประโยชน์แอบแฝง/มีผลประโยชน์ตอบแทน
- มีการกำหนดตัวคู่สัญญาและคู่แข่งไว้ล่วงหน้า
- การอนุมัติให้ความช่วยเหลืออาจไม่ถูกต้อง เช่น ถนนเสียหายเป็นหลุมเป็นบ่อ แต่ประเมินว่าเสียหายจนไม่สามารถสัญจรไปมาได้ และอนุมัติให้ซ่อมแซมถนนทั้งสาย
- การจัดซื้อจัดจ้างอาจไม่ถูกต้อง บางงานผู้รับจ้างไม่มีอาชีพหรือศักยภาพเพียงพอที่จะรับว่าจ้าง

- การตรวจรับงานอาจไม่ถูกต้องตามรายละเอียดในสัญญา โดยมีการรับสินบนหรือผลประโยชน์ตอบแทนในการตรวจรับงาน

๔. ตัวอย่าง รูปแบบความเสี่ยงการทุจริตในการบริหารงานบุคคล

- ความไม่โปร่งใสในการบริหารงานบุคคล เช่น การซื้อ - ขายตำแหน่ง การประเมินความดีความชอบ การแต่งตั้ง - โยกย้าย การดำเนินการวินัย เป็นต้น
- การเรียกรับเงิน ผลประโยชน์ เพื่อรับพนักงานเข้าทำงาน
- การเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับตนเองเข้าทำงาน
- การเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับตนเองในการเข้ารับการอบรม หรือศึกษาดูงานต่างๆ

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

☎ ๐-๒๖๒๙-๙๖๖๓

MOAC Anti-Corruption Center

